



Fattigdom leder till missnöje som leder till terrorism och hög brottslighet och därför är det tveksamt om Sydafrika klarar av VM i fotboll för herrar i sommar, hävdar kritiska röster.

Foto: VB/Eric Miller

Sydafrika satsar på ökad säkerhet under VM

Tragedin i Cabinda, när separatiströrelsen anföll det togolesiska landslagets buss med maskingevär, skapade en märklig debatt i internationella media. Frågan var om Sydafrika, ett helt annat land cirka 200 mil från Angola, är redo för sommarens VM i herrfotboll.

ORGANISATIONSKOMMITTÉN, TURISTRÅDET och sydafrikansk polis slog ifrån sig och påpekade att sedan 1994 har Sydafrika organiserat 147 större internationella evenemang utan några större problem. Tjugotusen cricketfans från bland annat England har rest runt i landet nyligen utan några problem eller någon debatt om säkerhet. Fyra rugbyfans utsattes för väpnat rån ifjol i Johannesburg, men stannade i alla fall kvar i landet för att se matchen.

– Vi vill njuta av rugby och förresten var alla som hjälpte oss efter rånet väldigt vänliga, så vi vill inte resa hem i förtid, sa de.

Säkerhetsarrangemangen inför VM uppges komma att kosta 1,3 miljarder rand och på varje plats som fotbollsfansen förväntas besöka kommer det att krylla av polis och säkerhetsfirmor.

Självklart finns det risk för en terrorattack under VM. Men rörelser som är intresserade av att genomföra en sådan är tillräckligt välorganiserade för att genomföra dåd i vilket land som helst. Det hotet är inte specifikt för Sydafrika.

Debatten gled sedan över till något som uppfattas som specifikt för Sydafrika – brottslighet.

Det brittiska företaget Protektorvest säljer nu västar som ska

skydda mot knivhugg och använder sydafrikansk brottstatistik som försäljningsargument. Kanske är det bara ett dåligt skämt, men tilltaget har sårat känslorna både hos delar av allmänheten och organisationskommittén för VM.

Två kriminella personer från Johannesburg intervjuades i en sydafrikansk TV-kanal och sade att de tänker begå väpnat rån mot turister under VM i herrfotboll.

– Men vi vill inte skada dem, de ska komma tillbaka till Sydafrika så att vi kan råna dem igen, sade den ena mannen, som därefter letades upp av polisen och arresterades. Polischefen Mbeki Cele blev ursinnig och menade att intervjun, som sänts flera gånger, är sensationslysten och uppmuntrar till brott.

— **DE HAR GETT KRIMINELLA EN PLATTFORM** för att undergräva Sydafrikas ansträngningar att arrangera ett tryggt och säkert VM, sade han.

Folk kommenterar syrligt att det vore ju fint om säkerheten i landet kunde tryggas även utanför gigantiska sportevenemang.

– Brottslighet är det stora hotet mot vår demokrati idag, säger Zweli Mkhize, premiärminister för KwaZulu Natalprovinsen.

– Vi har kämpat mot apartheid för att kunna leva i en fri demokratisk stat, men nu hotas vår frihet av brottslighet. Fler och fler sydafrikaner känner sig otrygga till och med i välkända områden.

Men hur hög är brottsligheten i Sydafrika egentligen?

Att jämföra brottsnivåer i olika länder är svårt, olika företeelser klassas som brott och länderna har olika möjligheter att lagföra förseelser. FN:s kontor för narkotikakontroll och brottsbekämpning publicerade en studie för tio år sedan som fortfarande används för att visa hur farligt Sydafrika är.

Rapporten tog bara upp sextio ganska väl utvecklade länder, men bland dessa rankades Sydafrika på andraplats i världen gällande mord (efter Colombia) och etta för våldtäkt. I många andra länder begås troligtvis fler våldsbrott, men antalen går inte att mäta, eller så är siffrorna ojämförbara eller ifrågasatta.

EN ANLEDNING TILL SYDAFRIKAS höga statistik är alltså att det finns resurser att mäta antalet brott. Ett ambitiöst försök på Wikipedia att kartlägga antal mord per capita i världen visar på svårigheterna att jämföra, men placerar samtidigt Sydafrika på nionde plats. Enligt *South Africa Survey*, som utges av *South African Institute of Race Relations*, har antalet allvarliga brott minskat med över tio procent under de första tio åren efter självständigheten, inklusive antalet mord som sjönk från 70 till 40 per 100 000 invånare. Dock ökade antalet rapporterade våldtäkter kraftigt.

Sydafrikansk media rapporterar ständigt om hur det fifflas med brottsstatistiken på alla nivåer, från enskilda polisstationer upp till polischefsnivå, så frågan är om antalet brott verkligen minskat eller ej. Ett mord är svårt att sopa under mattan, men kan rubriceras som dråp eller olycka beroende på omständigheterna.

– Jag är övertygad om att långt fler än 18 000 dör varje år på grund av brott i Sydafrika, säger Bongani Fuzile, brottsjournalist på dagstidningen *The Daily Dispatch* i East London.

– Bara i Duncan Village här i East London dör minst två personer varje helg, dvs ungefär hundra per år, och det är bara ett litet township... sedan har vi Soweto, Mdantsane, Gugulethu, Kwa Langa, Phillipi, Mpumalanga townships, KwaMashu, Mlazi, the Cape Flats, Soshanguve... över 200 townships i landet, med våld och dödsfall. Jag tror att kanske 50 000 dör på grund av brott i Sydafrika årligen.

Ett township behöver inte vara en eländig kåkstad. Stora delar av dem är fortfarande fattiga, men numera finns där allt från usla skjul och små illegala krogar till lyxvillor och eleganta restauranger. Men de platser där brottslighet främst förekommer är alltså fattiga delar av townships, inte kring fotbollsarenor och andra platser där turister mestadels förväntas vistas.

OAVSETT SIFFRORNA ÄR FOLK TRÖTTA på brottsligheten. Nyligen mördades två kriminella av ett medborgargarde i en kåkstad i East London. Deras gäng hade härjat i området, rånat

och misshandlat folk. Till slut fick invånarna nog av terrorn och av polisens ovilja att ta itu med situationen. En mobb sökte upp de två unga männen och slog slutligen ihjäl dem. En tredje man vårdas på sjukhus.

Polisen i området hävdar att de inte förväntade sig att något sådant här skulle hända, de tycker att de är närvarande i området och har diskuterat brottslighet med folk. Offrens familjer är förtvivlade, medan förövarna hävdar att detta är ett led i en kampanj för att bli av med "terrorister".

– Vi är trötta på att vänta på att någon ska komma och hjälpa oss, sade Nobby Fikane till *Daily Dispatch* som rapporterade om händelsen.

En demonstration utanför domstolen i East London krävde att de som anhöllits för morderna på förbrytarna ska släppas fria.

– Vi försvarar inte mord, men det är ändå förståeligt att detta hänt, för vi är trötta på att vänta på att polisen ska reda ut brott i våra områden! sade representanter för *South African National Civic Organisation*, som anordnade demonstrationen.

I FJOL UTSÅG PRESIDENT JACOB ZUMA en ny polischef, Bheki Cele. Han marknadsförde genast en ny, hård attityd mot kriminalitet. Tidigare tvingades polisen skjuta varningsskott innan de öppnar eld i situationer där de är hotade, men nu skulle de få "skjuta för att döda".

– Någon som kan begå inbrott i ett hus och våldta frun medan mannen tvingas titta på. Du kan inte säga till mig att den som gör så fortfarande är mänsklig, sade Cele i TV.

Signalerna var förvirrande, både för en skeptisk allmänhet och en poliskår i stort behov av tydliga regler. Varningar om att detta kunde leda till en upptrappning av våldet och ökad risk för oskyldiga civila att dödas av poliser som tror att de kan göra vad som helst, ignorerades.

Inom kort infriades farhågorna av två händelser där oskyldiga dödades av polis som begått misstag. I det ena fallet ett litet barn i en bil som polisen trodde en mördare använde som bakhåll och i det andra en ung kvinna som misstogs för en våldsam bilkapare.

HÅRDARE TAG VÄLKOMNAS av många offer för våldsamma brott, och mördade polismäns familjer. Men risken är stor att en pressad poliskår, som skjuter för att döda, skapar en motsvarande upptrappning av våldet från de yrkeskriminellas sida, vilket är farligt för alla.

Att kriminalitet på gatan skulle vara det värsta hotet mot Sydafrikas demokrati kan diskuteras, men Mkhizes kommentar är ändå mer relevant än hysterin i internationell media.

För de som drabbas av brotten är inte främst turister eller tillfälliga invånare i landet som jag, utan sydafrikaner, främst fattiga.

VIKTORIA OLAUSSON
East London